

Monmouthshire Select Committee Minutes

Pwyllgor Dethol Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus
Neuadd y Sir Brynbuga NP15 1GA
Dydd Llun, 15fed Rhagfyr, 2025, 10.00 am

Cynghorwyr yn Bresennol

Cynghorydd Sir Armand Watts (Cadeirydd)

Cynghorydd Sir: Jill Bond, Steven Garratt, Meirion Howells, Penny Jones, Tony Kear, Malcolm Lane, Dale Rooke, Frances Taylor, Armand Watts, Louise Brown, Sue Riley, Angela Sandles, Emma Bryn, Jan Butler, John Crook, Catrin Maby

Swyddogion yn Bresennol

Hazel Ilett, Rheolwyr Craffu
Robert McGowan, Swyddog Polisi a Craffu
Sharran Lloyd, Rheolwr Datblygu Bwrdd Gwasanaethau Lleol
Deb Hill-Howells, Pennaeth Gwasanaethau Landlord Masnachol ac Integredig
Ian Muirhead, Swyddog Diogelwch Cymunedol
John Crandon, Swyddog Diogelwch y Gymuned
Sueanne Sandford, Rheolwr Tîm Gwaith Stryd
Asedau Priffyrdd
Carl Touhig, Pennaeth Gwasanaethau Cymdogaeth
Jonathan Hill
Alan Feist
Maria Evans, Substance Misuse Lead Officer
Brendan Chambers

Ymddiheuriadau: Dim

1. Ymddiheuriadau am absenoldeb

Ni dderbyniwyd unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb.

2. Datganiadau o Fuddiant

Datganodd y Cynghorydd Penny Jones fuddiant di-ragfarn fel aelod annibynnol o Fwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan.

3. Fforwm Agored i'r Cyhoedd

Dangoswyd fideo a gyflwynwyd gan breswilydd mewn perthynas â thraffig yn deillio o'r cyfyngiadau ar gerbydau nwyddau trwm ar Bont Hafren. Roedd hyn yn ymwneud ag eitem 5 ar yr agenda. Gwahoddodd y Cadeirydd Jonathan Hill o Briffyrdd Cenedlaethol i wneud sylwadau.

Roedd y swyddog Priffyrdd Cenedlaethol (National Highways) wedi cydnabod y fideos, gan egluro eu bod yn dangos effaith rheoli cludo nwyddau dros yr M48 yn ystod cau arfaethedig Pont Tywysog Cymru ar yr M4. Nododd, heb reolaeth o'r fath, y byddai cludo nwyddau yn wynebu dargyfeiriad o 100 milltir. Eglurwyd bod y gyfran uchel o gludo nwyddau a welwyd yn y fideo oherwydd cau'r M4 ac nad yw'n gynrychioliadol o weithrediadau arferol; unwaith y bydd yr ateb tymor canolig wedi'i weithredu, dim ond yn ystod cyfnodau cau arfaethedig y bydd hyn yn sefyllfa a reolir.

4. Trafod marwolaethau cysylltiedig â chyffuriau ac effaith cyffuriau synthetig gyda Chydlynnydd Ardal Gweithredu Heroin a Crac Cocên Heddlu Gwent. (Adroddiad Swyddog Arweiniol Camddefnyddio Sylweddau y Bwrdd Cynllunio Ardal i ddilyn).

Rhoddodd Maria Evans a Brendan Chambers gyflwyniad ac atebodd gwestiynau'r aelodau.

Cwestiynau gan Aelodau:

- Gofynnodd y Cyngorydd Bond pa ffactorau economaidd-gymdeithasol ac iechyd sy'n cyfrannu at farwolaethau sy'n gysylltiedig â chyffuriau yn y sir, ac a oes rhai pethau'n gyffredin? Pa mor bell yn ôl y mae achosion sylfaenol yn cael eu hymchwilio, yn enwedig o ran trawma a cham-drin plentyndod?

Esboniodd Maria fod ffactorau'n cynnwys diweithdra, tai ansefydlog, camddefnyddio sylweddau gan rieni, ac amddifadedd. Mae defnyddio sylweddau yn digwydd ar draws pob dosbarth cymdeithasol, gyda gwahanol gyffuriau'n gyffredin mewn gwahanol ardaloedd. Cynhelir ymgyrchoedd atal ac addysg mewn ysgolion a phrifysgolion. Mae problemau iechyd meddwl a thrawma plentyndod (ACEs) yn gyffredin ymhlith defnyddwyr sylweddau, ac mae ymyriadau wedi'u llywio gan drawma. Mae heriau wrth ymgysylltu â gwasanaethau iechyd meddwl, a gwneir ymdrechion i fynd i'r afael â thrawma trwy lwybrau penodol.

- Gofynnodd y Cyngorydd Bond ymhellach pa un ddaeth gyntaf—y cyflyrau cronig neu'r defnydd o gyffuriau? Ydych chi'n gweithio gydag ysgolion i atal achosion yn y dyfodol?

Nododd Maria fod rhai'n defnyddio sylweddau i guddio problemau iechyd meddwl, a all arwain at broblemau pellach fel seicosis cyffuriau. Mae syndrom drws cylchdroi rhwng defnyddio sylweddau ac iechyd meddwl. Mae ysgolion wedi'u targedu ar gyfer ymwybyddiaeth ac addysg, ond mae rhaglenni'r ysgol yn canolbwyntio ar effeithiau cyffuriau a chanlyniadau cyfreithiol, nid ar nodi risg trawma. Mae clinigau galw heibio ar gael i fyfyrwyr drafod pryderon cyffuriau.

- Holiodd y Cyngorydd Bond pa mor effeithiol fu'r dull hwn, a beth oedd y niferoedd blaenorol o'i gymharu â'r flwyddyn hon?

Ymatebodd Maria a Brendan fod 30 o farwolaethau cysylltiedig â chyffuriau yn 2024 a 28 hyd yn hyn yn 2025. Y nifer uchaf a gofnodwyd oedd 34. Yn Sir Fynwy, roedd 1 farwolaeth yn 2024 a 3 yn 2025.

- Gofynnodd y Cyngorydd Howells faint o broblem yw nitazin mewn marwolaethau cysylltiedig â chyffuriau? A yw'n hawdd ei adnabod mewn awtopsi, a pha mor effeithiol yw naloxone wrth ei frwydro yn erbyn?

Esboniodd Brendan fod nitazin yn duedd sy'n dod i'r amlwg, yn fwy cyffredin yn genedlaethol ac yn enwedig yn yr Alban, gydag ychydig o achosion yng Ngwent. Fel arfer mae'n cael ei gymysgu â heroin neu gocên, gan wneud cryfder yn anrhagweladwy a gorddosau yn fwy tebygol. Mae'r gaith o adnabod y cyffur yn gwella trwy ddarparwyr fforensig a phrifysgolion. Ychwanegodd Maria fod naloxone yn gweithio ond yn aml mae angen llawer mwy o ddosau ar gyfer gorddosau nitazin o'i gymharu â heroin, weithiau hyd at 10 neu 11 pigiad.

- Gofynnodd y Cyngorydd Kear beth yw cyswllt a dull y tîm heddlu o atal ynghylch camddefnyddio cyffuriau a marwolaethau cysylltiedig, o ystyried tueddiadau mewn ystadegau meddu ar gyffuriau a'u cyflenwi?

Ymatebodd Brendan mai ymchwilio ar ôl y ffaith yw ei ran yn bennaf, nid atal. Mae atal yn cael ei drin drwy gyfarfodydd partneriaeth ac unedau heddlu eraill, ond nid yw'n ymwneud yn

uniongyrchol â gweithgareddau atal rheng flaen. Cydnabu Tony hyn ac awgrymodd y gallai fynd â'r cwestiwn yn ôl at y pennaeth a'r Comisiynydd Heddlu a Throseddau.

- Gofynnodd y Cyngorydd Jones pam nad oes mwy o hysbysebu cyhoeddus neu waith gan y llywodraeth i godi ymwybyddiaeth am beryglon cyffuriau fel cetamin ac opioidau synthetig, o ystyried pa mor ddifrifol ac anhysbys yw'r risgiau hyn? A fyddai ymgyrch llym (e.e., ar y cyfryngau cymdeithasol neu'r teledu) yn effeithiol?

Ymatebodd Maria fod llawer o ymgyrchoedd lleihau niwed eisoes ar waith, gan gynnwys cynlluniau gweithredu cetamin amlasiantaeth, llwybrau wroleg, a phhecynnau profi cyffuriau ar gyfer defnyddwyr. Er gwaethaf yr ymdrechion hyn, yn aml nid yw pobl ifanc yn ceisio cymorth nes eu bod mewn argyfwng. Canfuwyd bod ymgyrchoedd cenedlaethol blaenorol (fel "Dywedwch Na wrth Gyffuriau") yn aneffeithiol. Mae'r ardal hefyd yn dosbarthu sribedi profi nitazene. Fodd bynnag, nododd Maria mai dim ond yr ymylon y mae'r gwaith hwn yn ei gyrraedd. Aeth Penny ymlaen, gan awgrymu y dylid gofyn i Lywodraeth Cymru wneud mwy, fel ymgyrch gyhoeddusrwydd ehangach, yn enwedig ar gyfer cyffuriau presgripsiwn fel pregabalin, sy'n gysylltiedig â llawer o farwolaethau.

- Gofynnodd y Cyngorydd Rooke sut mae cyffuriau presgripsiwn yn cael eu monitro i sicrhau nad ydyn nhw'n disgyn i'r dwylo anghywir?

Esboniodd Maria fod pryderon ynghylch presgripsiynu anghyfrifol (e.e., pregabalin, gabapentin) yn cael eu codi trwy'r Rhwydwaith Gwybodaeth Lleol ar Gyffuriau Rheoledig ac yn cael eu hadrodd i Swyddog Atebol y Bwrdd Iechyd. Fodd bynnag, maen nhw'n dal i aros am ymateb gan y Bwrdd Iechyd er gwaethaf yr adroddiadau hyn.

- Gofynnodd y Cyngorydd Riley a yw pobl yn dod yn ddigartref oherwydd defnyddio cyffuriau, neu a ydyn nhw'n dechrau defnyddio cyffuriau oherwydd eu bod nhw'n ddigartref?

Dywedodd Maria ei fod yn sefyllfa y ddau beth yn wir. Mae rhai'n dod yn ddigartref oherwydd defnyddio sylweddau (e.e., cyn-filwyr yn cuddio anhwylder straen wedi trawma), tra bod eraill yn dechrau defnyddio cyffuriau ar ôl dod yn ddigartref i oroesi ar y strydoedd.

- Gofynnodd y Cyngorydd Riley hefyd a yw'r rhan fwyaf o farwolaethau sy'n gysylltiedig â chyffuriau yng Nghasnewydd oherwydd pobl yn mudo yno am wasanaethau, neu a ydyn nhw'n drigolion lleol?

Esboniodd Maria, er bod rhai'n mudo i Gasnewydd am driniaeth a hygyrchedd cyffuriau, fod problemau'n bodoli ledled Gwent, gyda phobl yn symud am lety dros dro. Mae Casnewydd yn fan problemus ar gyfer delio cyffuriau, ond mae marwolaethau'n digwydd mewn ardaloedd eraill hefyd.

- Gofynnodd y Cyngorydd Riley a fyddai darparu mwy o wasanaethau lleol yn Sir Fynwy yn lleihau mudo i Gasnewydd ac yn effeithio ar ystadegau?

Eglurodd Maria fod gwasanaethau G DAS yn cwmpasu Gwent gyfan, nid Casnewydd yn unig. Mae gan Sir Fynwy fferyllfeydd cymunedol sy'n cynnig cyfnewid nodwyddau a defnydd dan oruchwyliaeth, ynghyd â dwy ganolfan (Cas-gwent a'r Fenni) ar gyfer cefnogaeth leol.

- Gofynnodd y Cyngorydd Brown a ellid newid y cyllid fel bod staff y Bwrdd Iechyd wedi'u lleoli mewn hosteli neu wely a brecwast i'r digartref i gefnogi pobl â phroblemau cyffuriau ac alcohol, yn hytrach na dibynnu ar wasanaethau peripatetig?

Ymatebodd Maria y byddai hyn y tu allan i'w chylch gwaith. Mae'r grant presennol gan Lywodraeth Cymru eisoes wedi'i ddyrannu ar gyfer darparu triniaeth, ac felly nid oes unrhyw arian ar gael o fewn eu grant at y diben hwn. Ni allai siarad dros allu'r Bwrdd Iechyd i ddarparu cyllid o'r fath.

- Mynegodd y Cyngorydd Butler bryder fel rhiant ynghylch argaeledd eang cyffuriau anghyfreithlon ar-lein, gan gynnwys cynhyrchion fel gummies a bariau mwseli wedi'u llenwi ag opioidau synthetig, a nododd pa mor gyffredin yw camddefnyddio sylweddau ymhlith pobl ifanc. Dywedodd ei bod yn bryderus nad yw'r rhaglen addysg cyffuriau "Wings to Fly" yn cael ei chynnig mwyach a phwysleisiodd yr angen am addysg cyffuriau cyn i fyfyrwyr fynd i'r chweched dosbarth ac eto pan fyddant yn dechrau yn y coleg. Awgrymodd y Cyngorydd Butler fod y mater yn sylweddol a gofynnodd i'r Cyngorydd Kear godi'r pryderon hyn gyda bwrdd yr heddlu.
- Gofynnodd y Cyngorydd Watts sut mae'r Bwrdd Cynllunio Ardal (BCA) yn rhyngweithio â thimau Diogelwch Cymunedol i sicrhau rhannu data a gwybodaeth?

Nododd Maria fod Partneriaethau Diogelwch Cymunedol a'r pum awdurdod lleol yn eistedd ar y BCA, a bod gwybodaeth yn cael ei bwydo'n ôl i'r Partneriaethau trwy eu cynrychiolwyr ar y bwrdd.

- Gofynnodd y Cyngorydd Watts a oes man cychwyn ar gyfer data sy'n gysylltiedig â chyffuriau yn Sir Fynwy a phwy sy'n cynrychioli Cyngor Sir Fynwy mewn cyfarfodydd amlasiantaeth ar ddiogelwch cymunedol, a phwy sy'n canolbwyntio ar ymateb i driniaeth? Gofynnodd hefyd a yw data yn cael ei fwydo'n ôl i'r Cyngor?

Esboniodd Maria fod data Sir Fynwy yn cael ei rannu gyda'r Cyngor drwy gynrychiolwyr Partneriaeth Diogelwch Cymunedol ar y Bwrdd Cynllunio Ardal.

- Gofynnodd y Cyngorydd Watts a oedd colli swyddogion cyswllt ysgolion wedi effeithio ar allu'r heddlu i weithio mewn ysgolion?

Dywedodd Brendan fod y golled yn debygol o gael effaith ar atal, er nad oes ganddo ddata i'w fesur.

- Gofynnodd y Cyngorydd Watts a oedd adnoddau'r heddlu yn effeithio ar eu gallu i blismona cyflenwad a defnydd cyffuriau?

Esboniodd Brendan fod plismona yn rhagweithiol ac yn targedu cadwyni cyflenwi lleol, rhanbarthol a chenedlaethol, ond mae maint a soffistigedigrwydd y farchnad gyffuriau yn ei gwneud hi'n anodd mynd i'r afael â hyn yn llawn gyda'r adnoddau presennol.

- Gofynnodd y Cyngorydd Watts sut mae cyflenwad cyffuriau yn cael ei dargedu, yn enwedig mewn ysgolion?

Disgrifiodd Brendan ddull aml-haenog: mae timau cymdogaeth lleol yn targedu delwyr lleol, mae timau troseddau cyfundrefnol yn targedu cyflenwyr rhanbarthol, ac mae'r Asiantaeth Troseddau Genedlaethol yn targedu cyflenwad cenedlaethol/rhyngwladol. Ailadroddodd yr her oherwydd maint a chymhlethdod y farchnad.

- Gofynnodd y Cyngorydd Watts pa welliannau y gellir eu gwneud—a oes angen mwy o adnoddau, neu a all cyrff cyhoeddus weithio'n fwy clyfar gyda'i gilydd?

Pwysleisiodd Brendan bwysigrwydd gwaith atal a nododd fod y dirwedd yn newid yn gyson, gan ei bod yn gofyn am addasu a chydweithio parhaus.

Crynodeb y Cadeirydd:

Diolchodd y Cadeirydd i Maria a Brendan am fynychu'r cyfarfod a rhoi ymatebion defnyddiol i gwestiynau'r aelodau ar bwnc mor bwysig. Nododd y Cadeirydd y gellid trafod rhai o'r materion a godwyd gyda'r Prif Gwnstabl pan gaiff ei wahodd i fynychu cyfarfod yn y dyfodol. Diolchodd y Cadeirydd iddynt am eu hamser ac am baratoi cyflwyniad mor gydlynol.

5. Cyflwyno diweddariad ar Gyfyngiadau Cerbydau Nwyddau Trwm M48 Pont Hafren (sesiwn cwestiwn ac ateb).

Rhoddodd Alan Feist gyflwyniad ac atebodd gwestiynau'r aelodau gyda Jonathan Hill.

Cwestiynau gan yr Aelodau:

- Gwnaeth y Cynghorydd Bond sylw y gallai aelodau lleol fod yn rhan ddefnyddiol o'r grŵp llywio rhanddeiliaid i wella llif gwybodaeth a thawelu ofnau. Gofynnodd beth yw'r asesiad effaith a risg ar gyfer aflonyddwch ar ochr Cas-gwent oherwydd yr ateb mesuryddion cerbydau nwyddau trwm arfaethedig? Pa mor aml y bydd problemau sylweddol yn digwydd, a beth yw'r senario gwaethaf posibl?

Esboniodd tîm y prosiect fod modelu'n aaml-haenog (modelau strategol, wedi'u cordonio, a gweledol manwl) ac yn barhaus. Y sefyllfa waethaf bosibl yw gwaharddiad tua'r dwyrain ar gerbydau nwyddau trwm yn ystod oriau brig (e.e., 7:00–10:00 AM), a fyddai'n atal tagfeydd ychwanegol. Yn yr achos gorau, gallai'r gwaharddiad fod yn fyrrach neu'n ddiangen. Nid yw'r tîm yn bwriadu ailadeiladu'r gylchfan na'r A466 ar hyn o bryd.

- Cwestiynodd y Cynghorydd Bond, os yw cerbydau nwyddau trwm wedi'u gwahardd yn ystod oriau brig, a fyddant yn pentyrru ar y ffordd sy'n ymuno a'r gylchfan, gan effeithio ar draffig ceir?
- Ymatebodd y tîm y bydd y strategaeth arwyddion yn cael ei chynllunio i atal cerbydau nwyddau trwm rhag cyrraedd Cas-gwent yn ystod y gwaharddiad, gan eu dargyfeirio trwy Bont Tywysog Cymru. Bydd arwyddion yn cael eu sbarduno'n ddigon cynnar i osgoi pentyrru.
- Gofynnodd y Cynghorydd Howells a oes unrhyw gynnydd wedi bod ar agor cyffordd yr M49 ar ochr Avonmouth/Hafren, ac a ellid dod â'r dyddiad agor ymlaen? Pa effaith fyddai agor y gyffordd hon yn ei chael ar draffig pont yr M48?

Cadarnhaodd tîm y prosiect y dylai cyffordd yr M49 (Cyffordd 1) agor ddiwedd yr haf y flwyddyn nesaf. Bydd ei hagog yn caniatáu i unedau cludo nwyddau o Avonmouth i gael mynediad uniongyrchol at yr M4 a Phont Tywysog Cymru, gan leihau eu hangen i ddefnyddio'r M48 trwy Aust. Mae'r tîm yn disgwyl y bydd hyn yn darparu gwydnwch rhwydwaith ychwanegol, er y bydd cyfran union y llwybrau symud traffig yn cael ei phennu trwy fodelu pellach. Nodasant fod dod â'r dyddiad agor ymlaen yn annhebygol, gan fod chwe mis yn amserlen fer ar gyfer prosiect peirianeg sifil o'r fath.

- Gofynnodd y Cynghorydd Rooke a oes asesiadau effaith economaidd wedi'u gwneud ar gyfer yr ardal, yn enwedig o ystyried yr effaith ddifrifol pan gaewyd y ddwy bont?

Dywedodd Prifffyrdd Cenedlaethol nad oedd angen unrhyw asesiad economaidd ar gyfer y penderfyniad i gael gwared ar gerbydau nwyddau trwm a oedd yn seiliedig ar ddiogelwch, ac felly ni wnaed yr un. Fodd bynnag, bydd angen dadansoddiad cost-budd a gwerth am arian ar gyfer yr ateb tymor canolig, a bydd yr achos busnes tymor hir yn cynnwys effeithiau economaidd-gymdeithasol, megis effeithiau ar gyflogaeth a thwf.

- Gofynnodd y Cyngorydd Rooke beth y gellir ei wneud mewn amgylchiadau eithriadol pan fydd y ddwy bont ar gau i atal seilwaith a busnesau lleol rhag cau'n llwyr?

Mae'r tîm yn cynnal asesiad llawn o'r digwyddiad diweddar a'r ymateb. Y prif fesur liniaru yw sicrhau bod teithiau diangen yn cael eu hosgoi fel y gall rhai hanfodol fynd rhagddynt. Mae negeseuon a chyfathrebu yn allweddol, a bydd gwersi'n cael eu dysgu pan cawsant eu cau yn ddiweddar.

- Gofynnodd y Cyngorydd Taylor pryd fydd signalau yng nghyffwrdd Cyffordd 23 Magwyr, a pha welliannau sydd wedi'u cynllunio ar gyfer arwyddion yn ystod digwyddiadau niweidiol?

Mae Prifffyrdd Cenedlaethol yn cyfarfod yn rheolaidd â Chyngor Sir Fynwy, Sutra, a Llywodraeth Cymru. Mae ateb signalau arfaethedig ar gyfer Cylchfan Magwyr yn ddibynnol ar brisio mewnol a disgwylir iddo fod yn brosiect 2026. Bydd diweddariad yn cael ei rannu ym mis Ionawr.

- Gofynnodd y Cyngorydd Taylor beth yw barn Prifffyrdd Cenedlaethol ar ddileu tollau a chost hirdymor cynnal a chadw'r bont?

Yr ymateb oedd bod dileu tollau yn benderfyniad gan y Llywodraeth. Mae Prifffyrdd Cenedlaethol yn parhau i wneud gwaith cynnal a chadw parhaus ac yn adolygu buddsoddiad mewn seilwaith. Mae'r digwyddiad diweddar yn cael ei adolygu i weld a ddysgwyr gwersi, ac mae'r negeseuon yn cael eu gwella.

- Cododd y Cyngorydd Taylor y mater o beth yw cynigion hirdymor yr Adran Drafnidiaeth (DfT) ar gyfer rheoli a chynnal a chadw'r bont, o ystyried ei phwysigrwydd a'i phroblemau parhaus? Awgrymodd y gallai'r Pwyllgor ystyried gofyn i Brifffyrdd Cenedlaethol neu'r Adran Drafnidiaeth fanylu ar y cynigion hirdymor a'r cynlluniau cynnal a chadw ar gyfer y bont, gan dynnu sylw at ei heffaith economaidd a chymdeithasol sylweddol.

Eglurodd y Cyngorydd Taylor nad oedd hi'n dadlau dros ddychwelyd i'r tollau blaenorol ond ei bod yn cefnogi'r syniad o gynnal toll neu ardoll trafnidiaeth gyhoeddus leiafswm i ariannu cynnal a chadw pontydd a hyrwyddo dewisiadau eraill fel rheilffyrdd, gan ailadrodd pwysigrwydd ateb hirdymor. Diolchodd i gynrychiolwyr Prifffyrdd Cenedlaethol am eu diweddariadau ar atebion cyfredol a thymor canolig ond pwysleisiodd yr angen am strategaeth hirdymor gynhwysfawr.

- Gofynnodd y Cyngorydd Garratt pam fod diffyg arwyddion a gwybodaeth yn ystod digwyddiad tân car diweddar ger Bryste, ac a ellir gwella'r ddarpariaeth gwybodaeth yn ystod digwyddiadau o'r fath?

Roedd Prifffyrdd Cenedlaethol wedi cydnabod yr adborth a bydd yn ei rannu. Maent yn ymwybodol o'r angen am gyfathrebu gwell ar draws y coridor ac yn gweithio ar wella rhannu gwybodaeth gyfannol, gan gynnwys defnyddio technoleg i ddarparu diweddariadau wedi'u targedu, yn y car, i yrrwyr sy'n agosáu at ddigwyddiadau.

- Gofynnodd y Cyngorydd Garratt a oes dull cyfannol o reoli effaith gwaith a digwyddiadau ar draws y coridor trafnidiaeth ehangach, gan gynnwys yr M48, yr A449, a'r A40?

Cadarnhaodd Prifffyrdd Cenedlaethol eu bod yn gweithio gydag awdurdodau lleol a rhanbarthau eraill i gydlyn gwaith a chyfathrebu ar draws y coridor, nid yn unig ar y pontydd, er mwyn rheoli effeithiau'n fwy effeithiol.

- Gofynnodd y Cyngorydd Bond am i aelod lleol (e.e., aelod o Gas-gwent) fod yn rhan o'r grŵp rhanddeiliaid, o ystyried eu gwybodaeth leol sylweddol?

Cynghorodd Prifffyrdd Cenedlaethol fod uwch swyddogion o awdurdodau prifffyrdd lleol ar y grŵp llywio rhanddeiliaid, gyda'r disgwyliad y bydd gwybodaeth gan aelodau yn cael ei bwydo i swyddogion ac yn ôl i lawr. Maent hefyd yn darparu cylchlythyr misol ac maent yn agored i ymgysylltiad uniongyrchol a ysgogir gan gwestiynau aelodau.

- Gofynnodd y Cyngorydd Bond a allai Aelodau gael y wybodaeth ddiweddaraf am y gyffordd arfaethedig ar yr M48 rhwng Rogiet a Chil-y-coed, a allai leihau tagfeydd ym Magwyr a Chas-gwent?

Ymatebodd Prifffyrdd Cenedlaethol nad yw'r gyffordd hon ar eu rhwydwaith a byddai angen i Sir Fynwy, SWTRA, a Llywodraeth Cymru fynd i'r afael â hi.

Cynghorodd Deb Hill-Howells fod y cyswllt arfaethedig wedi'i gynnwys yn y Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol, ond gan ei fod yn ffordd SWTRA bydd angen i Lywodraeth Cymru gytuno ar hyn. Esboniodd fod y Cyngor wedi cyfarfod ag Ysgrifennydd y Cabinet i lobio dros gynnwys y gyffordd hon. Cyfeiriwyd at hyn hefyd yn astudiaethau High Beech a sicrhodd yr Aelodau fod swyddogion ac Aelod y Cabinet yn parhau i wthio'r achos dros y gyffordd hon fel rhan o waith Burns. Y diweddaraf yw bod Swyddogion Llywodraeth Cymru wedi cael eu gofyn i edrych ar yr ailddosbarthiad arfaethedig o'r M48 a fydd yn hanfodol i alluogi'r gyffordd i gael ei hadeiladu oherwydd y gwahaniaeth mewn costau. Rhwystr arall y bydd angen ei oresgyn yw'r adolygiad ffyrdd, a ddyfarnodd yn erbyn adeiladu'r gyffordd hon - fodd bynnag rydym yn deall y gallai hyn gael ei adolygu.

- Gofynnodd y Cyngorydd Brown a fydd y system newydd ar gyfer cerbydau nwyddau trwm ar yr M48 (sy'n dechrau ym mis Hydref y flwyddyn nesaf) yn cael ei monitro am ei heffaith ar y rhwydwaith lleol, yn enwedig yn Sir Fynwy?

Cadarnhaodd Prifffyrdd Cenedlaethol y byddant yn cynnal monitro cyn ac ar ôl o'r effeithiau ac yn disgwyl i'r gymuned ac aelodau etholedig adrodd am unrhyw faterion annisgwyl.

Gofynnodd y Cyngorydd Brown sut y bydd cydlynu'n cael ei reoli os bydd gwaith yn cael ei wneud ar Bont Tywysog Cymru neu os y bydd yn cael ei gau, yn enwedig o ran cau oherwydd gwynt, er mwyn osgoi anhrefn traffig fel y digwyddiad diweddar?

Esboniodd Prifffyrdd Cenedlaethol fod y Swyddfa Dywydd yn rhan o'r cynllunio, a bod cydlynu rhwng yr M4 a'r M48 yn cael blaenoriaeth i reoli digwyddiadau o'r fath, er bod effaith yr wythnos diwethaf wedi'i chydabod.

- Gofynnodd y Cyngorydd Brown beth ellir ei wneud am draffig sy'n defnyddio ffyrdd gwledig anaddas (e.e., yn Haysgate, Crick, Newton, Hayesbrook) wrth i gerbydau mawr redeg yn ystod digwyddiadau, gan gynnwys cerbydau mawr a choetsys, sy'n berygl i drigolion?

Nododd Prifffyrdd Cenedlaethol, er eu bod yn deall yr effaith ehangach, mai mater i awdurdodau lleol yw cyfyngiadau ar ffyrdd lleol (fel gorchmynion rheoleiddio traffig). Pwysleisiasant

bwysigrwydd cyfathrebu i annog pobl i beidio â gwneud teithiau diangen a rheoli effeithiau cyn iddynt ddigwydd.

- Gofynnodd y Cyngorydd a oes ffordd o wella arwyddion neu atal llywio lloeren rhag cyfeirio traffig i'r ffordd un trac anaddas hyn?

Ailadroddodd Prifffyrdd Cenedlaethol nad yw arwyddion a chyfyngiadau ar ffyrdd lleol o fewn eu cylch gwaith a dylai awdurdodau lleol fynd i'r afael â nhw.

- Gofynnodd y Cyngorydd Rooke a fydd y system goleuadau traffig ar ben Cas-gwent y bont yn ei gwneud yn ofynnol defnyddio'r A449 ar gyfer pentyrru cerbydau nwyddau trwm?

Ymatebodd Prifffyrdd Cenedlaethol nad ydynt yn rhagweld y bydd angen defnyddio'r A449 ar gyfer pentyrru; disgwylir i'r ffordd ymadael fod yn ddigon hir i ddarparu ar gyfer y nifer gofynnol o lorïau.

- Sylwodd y Cyngorydd Watts fod y ffordd ymadael ar yr A449 i'w gweld yn gallu darparu ar gyfer tua phump o gerbydau yn unig—felly i ble fyddai'r pum cerbyd arall yn mynd os oes angen hyd at ddeg?

Esboniodd Prifffyrdd Cenedlaethol, fel arfer, nad oes mwy na deg cerbyd nwyddau trwm ar y bont ar unrhyw adeg, ac mae'r cerbydau sy'n cyrraedd fel arfer wedi'u gwasgaru, ac felly anaml y bydd angen pentyrru y tu hwnt i'r ffordd ymadael. Mewn achosion prin o ddigwyddiadau, gall pentyrru ddigwydd ar y gylchfan, ond ni ddigwylir hyn mewn gweithrediadau arferol. Bydd hyd unrhyw waharddiad ar gerbydau nwyddau trwm tua'r dwyrain yn ystod brig yr AM yn cael ei osod i osgoi gorbentyrru.

- Tynnodd y Cyngorydd Watts sylw at y ffaith bod tystiolaeth fideo'r preswlydd yn dangos mwy na phump, o bosibl mwy na deg, o gerbydau nwyddau trwm—a yw hyn yn gwrth-ddweud eich modelu?

Roedd Prifffyrdd Cenedlaethol wedi cydnabod y pwynt a nododd y bydd eu model traffig gweledol (visim) sydd ar ddod yn helpu i ddangos ac egluro sut y bydd y system yn gweithredu'n ymarferol.

- Mynegodd yr Aelod Cabinet, y Cyngorydd Maby, anogaeth ynghylch y cynlluniau tymor byr gan Brifffyrdd Cenedlaethol a phwysleisiodd bwysigrwydd bwrw ymlaen â chynlluniau ar gyfer Cyffordd 23, gan nodi gwaith parhaus swyddogion a diweddariadau cadarnhaol gan Lywodraeth Cymru. Tynnodd sylw at yr angen i gael yr ateb tymor canolig yn iawn ar gyfer pont yr M48, gan gydnabod y bydd yr ateb tymor hir yn ddrud ac yn cymryd amser.

Cyfeiriodd y Cyngorydd Maby at y sylwadau a adleisiwyd gan y Cyngorydd Taylor a nododd ei bod yn cytuno â'r Cyngorydd Taylor ar yr angen am weledigaeth hirdymor, yn enwedig o ran cludo nwyddau, a chododd bryderon ynghylch lorïau mawr yn defnyddio ffyrdd a threfi gwledig, gan awgrymu problemau ehangach gyda rhwydweithiau ffyrdd strategol ac eiriol dros ddewisiadau amgen gwell ar gyfer rheilffyrdd.

Mynegodd y Cyngorydd Maby hyder yng nghynrychiolaeth swyddogion ar y grŵp rhanddeiliaid a chanfu fod y cylchlythyr misol yn ddefnyddiol, ond nododd y gallai aelodau fod eisiau diweddariadau amlach, yn enwedig ar Gyffordd 23.

- Cododd y Cynghorydd Watts bryderon ynghylch cyfathrebu, gan awgrymu y gellid ei wella a dadlau dros gyfranogiad cynghorwyr yn y grŵp llywio rhanddeiliaid i ddarparu mewnbwn democrataidd uniongyrchol a lleddfu ofnau'r cyhoedd. Cwestiynodd pam fod y pwyllgor wedi'i gyfyngu i aelodaeth lefel swyddogion ac nid aelodau etholedig.

Esboniodd Prifffyrdd Cenedlaethol fod y grŵp llywio rhanddeiliaid yn fwriadol ar lefel swyddogion ac yn anwleidyddol, gyda sianeli cyfathrebu clir i gynghorwyr fynegi pryderon; maent yn agored i gyfarfod â Chynghorwyr a Chynghorau Plwyf yn ôl yr angen.

- Mynegodd y Cynghorydd Watts bryderon ynghylch lles da byw yn ystod cyfnod y Nadolig, yn benodol ynghylch oedi wrth gludo anifeiliaid oherwydd cyfyngiadau pontydd, a chwestiynodd y capasiti pentyrru ar gyfer cerbydau ar ffordd ymuno Cas-gwent, gan amau'r honiad mai dim ond pum cerbyd fyddai byth yn cael eu pentyrru.

Ar les da byw, dywedodd Prifffyrdd Cenedlaethol fod y cyfrifoldeb yn gorwedd gyda chlodwyr, ond maent yn cynorthwyo mewn argyfyngau ac mae ganddynt brofiad o gefnogi lles anifeiliaid yn ystod digwyddiadau.

- Gofynnodd y Cynghorydd Watts am eglurhad ynghylch arwyddion ffyrdd dryslyd (e.e., A48 Gogledd ar gau) ac a yw'n adlewyrchu patrymau traffig lleol yn gywir a chododd bryderon ynghylch sefyllfaoedd brys lle mae Cymru wedi'i thorri i ffwrdd, gan gyfeirio at ddigwyddiadau diweddar lle bu pobl yn sownd am oriau.

O ran cyfathrebu a rheoli digwyddiadau, roedd Prifffyrdd Cenedlaethol wedi cydnabod yr angen i wella ac maent yn cynnal sesiwn adrodd i ddysgu gwersi o ddigwyddiadau diweddar, gan anelu at well negeseuon a rheolaeth mewn argyfyngau yn y dyfodol.

- Gofynnodd y Cynghorydd Watts am weld y Gorchmynion Rheoleiddio Traffig (TROs) cyfredol a gofynnodd am eglurder ynghylch pa awdurdod sy'n gyfrifol amdanynt (Prifffyrdd Cenedlaethol neu SWTRA). (Camau gweithredu).

O ran Gorchmynion Rheoleiddio Traffig, cadarnhawyd bod y gorchmynion yn cael eu rheoli gan Brifffyrdd Cenedlaethol ac yn mynd trwy'r broses seneddol Seisnig ar gyfer y bont, ond mae angen cydlynw â SWTRA ar gyfer unrhyw orchmynion sy'n effeithio ar eu rhwydweithiau. Cytunwyd i ddarparu copiâu o'r gorchmynion perthnasol. Sicrhawyd yr Aelodau eu bod yn barod i ddarparu gwybodaeth a chyfarfod â chynghorwyr i fynd i'r afael â phryderon ac egluro manylion technegol.

Crynodeb y Cadeirydd:

Argymhellodd y Cadeirydd fod gan y Cyngor aelod etholedig yn ddemocrataidd ar y grŵp defnyddwyr (grŵp llywio rhanddeiliaid) i wella cyfathrebu a chynrychiolaeth. Pleidleisiwyd ar yr argymhelliad hwn a'i gymeradwyo trwy godi dwylo.

Daeth y Cadeirydd i'r casgliad y byddai Prifffyrdd Cenedlaethol yn cael gwahoddiad i ddychwelyd ymhen 6 mis i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Aelodau.

6. Blaenraglen Gwaith a Chynllun Gweithredu y Pwyllgor Craffu Gwasanaethau Cyhoeddus.

Nodwyd y rhaglen waith.

7. Cynllunydd Gwaith y Cyngor a'r Cabinet.

Nodwyd hyn.

8. Cofnodion y cyfarfod blynyddol a gynhaliwyd ar 28 Hydref 2025.

Cytunwyd bod cofnodion y cyfarfod ar 28ain Hydref 2025 yn gofnod gwir a chywir o'r cyfarfod.

9. Cyfarfod nesaf: Dydd Llun 9 Chwefror 2026 am 10.00am

Action List: